

2557 นานองบง (2) – มื้อบชาวบ้าน ไม่เกี่ยวกับ

การเมือง

written by แม้นวาด กุญชร ณ อยุธยา | กันยายน 4, 2020

แม้นวาด กุญชร ณ อยุธยา เรื่องและภาพ

4 พฤศจิกายน 2556 เจ็ดโมงเช้าบนทางทำถนนรัชดาภิเษก รถราบนถนนติดขัดคับคั่งเหมือนยามเช้าของทุกวันในเมืองหลวง ผู้เฒ่า พ่อแม่ พี่น้องจาก 6 หมู่บ้าน ตำบลเขาหลวง จังหวัดเลย จูงมือเด็กน้อยเดินงะแงะ งะแงะ เพื่อขึ้นรถไฟฟ้าใต้ดิน ขบวนชาวบ้านเกือบ 200 คน กลุ่มนักศึกษา และกลุ่มดาวดิน เดินตีนเปล่าอันหยาบกร้านมุ่งหน้าสู่ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย หิวกระต๊อบข้าวเหนียว ถือป้ายผ้า แขนป้ายที่ทำจากกระดาษลังไว้กับคอ ไม่ได้ประหม่ากับสายตาของความสงสัยหรือความหงุดหงิดของผู้คนที่ขับรถหรือเดินผ่านบนเส้นทางแม่แต่น้อย

ผ่านมานเปลวแดดที่ระอุร้อนสะท้อนจากพื้นซีเมนต์ กลุ่มชาวบ้านถูกกั้นให้อยู่นอกประตูด้านหน้าด้วยกระจกใสที่ภายในมีแต่คนใส่สูท อากาศในนั้นคงเย็นฉ่ำด้วยแอร์ ... เวลานั้นจะมีใครสนใจข้อความบนป้ายที่กลุ่มชาวบ้านสื่อสารหรือไม่? ผู้เฒ่าผู้แก่ พ่อ-แม่ หนุ่มสาว เด็กหญิง-ชาย มีสารโลหะหนักในเลือด ทั้งไซยาไนด์ พรอท ตะกั่ว แมงกานีส สารหนูเกินกว่าค่ามาตรฐานที่กำหนดหลายเท่าตัว จะมีใครจินตนาการออกหรือไม่ว่า ในผืนป่า แหล่งต้นน้ำ ที่มีหมู่บ้านรายล้อม เมืองทองคำที่เกิดขึ้นได้สร้างผลกระทบอย่างมหึมาทำลายทุกสรรพสิ่งและชีวิตผู้คนในหมู่บ้านมายาวนานนับตั้งแต่ปี 2549 ที่เมืองเริ่มประกอบกิจการ

ฉันเดินตามชาวบ้านมาตั้งแต่เริ่มออกเดิน ถือกล้อง ใส่รองเท้าผ้าใบ บันทึกทุกสิ่ง จดทุกอย่าง และยังคงจดจำสายตาของคนในแคววตตลาดหุ้ที่ซั้งว่างเปล่า เย็นชา เหมือนกับไม่ได้รู้สึกรู้สึถึงภาวะกับเรื่องใดๆ ที่เกิดขึ้นตรงหน้า

เวลาเลยเที่ยงคล้อยบ่าย ชาวบ้านและนักศึกษายังจัดกิจกรรมละครเรื่องยาวสื่อเรื่องราวความทุกข์ที่ได้รับไม่เสร็จสิ้น เจ้าหน้าที่ระดับบริหารในห้องแอร์แห่งนั้นก็เดินออกมาที่หน้าประตูพร้อมเลขา เดินปรีเข้ามาที่ เลิศศักดิ์ คำคงศักดิ์ ทำเสียงแข็ง “คุณเป็นแกนนำใช่ไหม จะยื่นหนังสือก็ยื่นมา” ปากว่าพลางยื่นมือมาจับของเอกสารในมือเลิศศักดิ์ด้วย

ฉันเห็นอาการนั้นนึกในใจ ‘ช่วยเหลือ’

ไม่ผิดอย่างคิด เลิศศักดิ์ ตะโกนลั่นสะบัดมือ “อย่ามายุ่งกับผม คุณไปดูชาวบ้านกับนักศึกษาเขาพูดถึงอะไรให้เสร็จก่อน”

หน้าประตูซุลมุนอยู่ชั่วคราวเพราะคุณเลขาฯ ไม่ยอมเลิกกรา ชาวบ้านเริ่มล้อมวงเข้ามา ณ ที่เกิดเหตุ ฝ่ายคนในซุลมุนเพียงมองรอบตัว เห็นท่าไม่ดีเลยยอมถอยกลับเข้าข้างใน รอจนการแสดงของชาวบ้านจบลง พวกเขา 4-5 คนจึงเดินออกมา ชาวบ้านและนักศึกษาตั้งขบวนเรียงแถวยื่นประจันหน้าคนละฝั่ง

หญิง (จุฬามาศ ศรีหัตถผดุงกิจ) นักศึกษาดาวดินยกแถลงการณ์ขึ้นมาอ่านเนื้อความคือ ยื่นข้อเรียกร้องให้นักลงทุน นักเล่นหุ้นมีสำนึกถึงจริยธรรมและธรรมาภิบาล ช่วยตรวจสอบเหมืองทองที่มีบริษัทแม่อยู่ในตลาดหุ้น ให้ช่วยแก้ปัญหาความไม่เป็นธรรมที่ชาวบ้านได้รับผลกระทบจากการทำเหมือง

จุฬามาศอ่านแถลงการณ์จบ ชาวบ้านก็หยิบกระดาษสีทองที่พับเป็นก้อนกลมๆ ไปที่หน้าประตู พร้อมตะโกนไม่หยุด “อยากได้ทอง เราไม่ว่า แต่เอาป่าไม้ ภูเขา ลำห้วยของเราคืนมา” ฉันมองสีหน้าของคนในซุลมุน พวกเขาซึ่งมีหน้าตาได้อย่างไม่เสแสร้ง ทำเหมือนยืนอยู่ แต่หูไม่ได้ฟัง แม่ไม้ แม่รส (ระนอง กองแสน) แม่เบนซ์ (สุ่ม ศรีทอง) และหญิงชาวบ้านหลายคนกลั้นใจไม่ไหวเริ่มร้องไห้ ใฝ่ (จตุภัทร์ บุญภัทรรักษา) นักศึกษาดาวดินอัดอั้นตะโกนเสียงสั่นด้วยความโกรธ “พวกคุณได้ยืมชาวบ้านบ้างมั๊ย?” ... หัวใจฉันสั่น

เย็นแล้ว รถเริ่มติดบนถนนอีกครั้ง ตามขบวนโอดหน้าประตู กลุ่มชาวบ้านนั่งพักพูดคุยก่อนจะแยกย้ายกลับบ้าน พร้อมกลุ่มนักศึกษา ฉันมีหน้าที่ต้องกลับไปเขียนข่าวและส่งให้พี่น้องนักข่าวสายต่างๆ บรรยากาศของการตกทายเป็นสั้นๆ ก่อนรำล้า ฉันได้แนะนำตัวกับแกนนำกลุ่มชาวบ้านและกลุ่มนักศึกษาอย่างเป็นทางการอีกครั้ง หลายคนกำลังลูบไล้ผ้าตีนที่มีรอยแตกพอง ชาวบ้านหลายคนยังไม่หยุดร้องไห้ หน้าแดง ตาบวม ฉันมองดูตีนตัวเองที่ห่อหุ้มด้วยรองผ้าใบราคาเกือบสามพันด้วยความสะท่อนใจ ทบทวนแผนการที่วางไว้แล้วในใจ บอกกับทุกคนว่า “แล้วเจอกันที่หมู่บ้านค่ะ” ฉันตัดสินใจทำสัญญากับตัวเอง

ย้อนไปช่วงปลายเดือนกันยายน 2556 ครั้งแรกที่กำแพงถูกทำลาย ฉันตั้งกลุ่มแซทกับพี่น้องนักข่าวสายสิ่งแวดล้อมที่สนิทสนม คอยส่งข่าวถึงกันไปยังสำนักข่าวต่างๆ เพื่อนำเสนอข่าวของชาวบ้าน เนื่องจากประเมินสถานการณ์แล้วเห็นแนวโน้มของความรุนแรงที่อาจจะเกิดกับแกนนำและชาวบ้าน ซึ่งมีตัวอย่างการลอบฆ่าแกนนำมาแล้วในหลายพื้นที่ที่มีการคัดค้านเหมือง กรณีของเมืองเลยก็มีครูประเวียง บุญหนัก ถูกยิงตายเพราะคัดค้านโรงโม่หินในพื้นที่ เมื่อวันที่ 11 กรกฎาคม 2538 รวมถึงคดีความที่นายทุนและรัฐจะใช้เป็นเครื่องมือฟ้องชาวบ้านเพื่อสกัดความเคลื่อนไหว ดังนั้น ต้องสื่อสารเรื่องของชาวบ้านออกให้สังคมรับรู้ให้ได้มากที่สุดเพื่อให้สังคมติดตามเป็นเรื่องสาธารณะ

ส่วนความเร่งด่วนระดับขั้นของชาวบ้านที่ต้องเคลื่อนไหว คือการยับยั้งการต่ออายุการใช้พื้นที่ป่าในแปลงประทานบัตรบนภูเขาป่าบอน-ภูทับฟ้า ที่อยู่ในช่วงหมดอายุและการขอใบอนุญาตต่ออายุต้องนำเข้าพิจารณาในสภา อบต. และ

นักข่าวบางคนถามมาในแซทว่า “เคลื่อนไหวช่วงนี้จะเหมาะหรือพี่ ข่าวการเมืองจะกลบหมดนะ นักข่าวเกือบทั้งหมดก็ถูกส่งไปเฝ้ามือบการเมืองทั้งนั้น”

ฉันตอบกลับไปสั้นๆ “ชาวบ้านรอไม่ได้แล้ว” แล้วต่อย “แล้วจะเขียนข่าวส่งให้ละ” ซึ่งเป็นอันรู้กันว่า ในวันนั้นไม่ว่าจะมีนักข่าวมาทำข่าวหรือไม่ ทุกคนจะได้ข่าวเพื่อนำลงในสื่อของตัวเองแน่นอน

ด้วยความเป็นสื่อไม่มีสังกัด ตั้งแต่ฉันกับเพื่อนอีกคนตัดสินใจออกมาเปิดสำนักพิมพ์ของตัวเองและสามารถบริหารกิจการเล็กๆ กะทัดรัดไม่ให้ขาดทุนมาได้นานถึง 10 ปี การเดินทางหรือออกไปเขียนข่าวในประเด็นต่างๆ พื้นที่ต่างๆ เพื่อส่งให้เพื่อนๆ ทั้งกลุ่มนักข่าว เอ็นจีโอ และนักวิชาการ เลยกลายเป็นงานอดิเรกที่ฉันทำคู่ขนานนานมาได้อย่างอิสระและไม่ต้องมีค่าตอบแทนแม้แต่บาทเดียว

วงจรชีวิตในสังคมเล็กๆ แคบๆ ของฉันก็พามาเจอกับพีเล็คแบบจริงจังก่อนปี 2554 หลังจากนั้นในโอกาสต่างๆ ก็ได้ช่วยหนุนเสริมการทำงานในประเด็นเหมืองแร่กับพีเล็คต่อเนื่องเรื่อยมา

เช้าวันที่ 25 พฤศจิกายน 2556 ชาวบ้านทยอยลงจากขบวนรถตู้กว่า 10 คัน ลงมานั่งล้อมวงเป็นกลุ่มใหญ่ใกล้ประตูด้านข้างของศาลปกครองกลาง ฝั่งทางเข้าศูนย์ราชการ ถนนเส้นนั้นมีมือบอนหวีดมือหอบดอกไม้ช่อใหญ่รวมตัวกันอยู่แล้วหลายสิบคน แต่ละคนแต่งตัวเต็มที่ได้ด้วยสายห้อยนกหวีด ริสแบนด์ลายธงชาติ คาดผ้า โปกหัว กางร่ม ใส่หมวก ถือธงสะบัดไหว

เมื่อชาวบ้านเริ่มตั้งขบวนถือป้ายผ้าเดินเข้าๆ ไปที่หน้าประตูศาลฯ เสียงนกหวีดก็ดังขึ้นพร้อมกับเสียงปรบมือให้ร้อง “มาแล้วๆ พี่น้อง พี่น้องมาสมทบกับเราแล้ว ปรบมือต้อนรับพี่น้องกันหน่อย”

หวีดเสียงจากนกหวีดดังแข็งแ้ง กลุ่มผู้หญิงที่ถือช่อดอกไม้เดินปรีเข้ามาถึงขบวนชาวบ้าน มือจับดอกกุหลาบสีแดงยื่นให้พ่อแม่พี่น้อง เอ่ยปากทักทายยินดีต้อนรับด้วยรอยยิ้ม ส่วนชาวบ้านก็รับดอกกุหลาบมาด้วยรอยยิ้มเช่นกัน ฉันได้ยินเสียงจากทางท้ายขบวน สาวถือดอกไม้คนหนึ่งถามกับชาวบ้านว่า “มาจากไหนกันคะ” แม่คนหนึ่งตอบว่า “มาจากเมืองเลย” “มาฟ้องศาล”

เมื่อถามไถ่ก็ได้ความว่าชาวบ้านไม่ได้มาร่วมกันเป่านกหวีด หญิงสาวคนที่ถามก็ตะโกนบอกเพื่อนคนอื่นๆ ที่กำลังแจกดอกไม้ว่า “ชาวบ้านไม่ได้มากับเรา ไม่ต้องแจกดอกไม้แล้ว”

เสียงตะโกน “ไม่ต้องแจกดอกไม้” ดังขึ้นเป็นทอดๆ ไปถึงด้านหน้าขบวนชาวบ้าน หญิงสาวที่ถือช่อดอกกุหลาบแดงหลายคนเริ่มหยุดแจก บางคนทำหน้างงๆ เสียงนกหวีด เสียงปรบมือพลันเงียบสนิท รอยยิ้มที่เคยส่งให้กันหายไป หญิงสาวร่างท้วมคนหนึ่งที่ยืนอยู่ข้างๆ ฉัน ไม่รู้เธอทำอะไรถึงขยับมือหยิบดอกกุหลาบส่งให้ชาวบ้านอีกครั้ง ฉันเฝ้ามองเห็นชาวบ้านหลายคนเดินผ่านไปไม่รับกุหลาบจากมือเธออีก เสียงที่ตะโกนด้านท้ายยังดังมาไม่หยุด “ชาวบ้านไม่ได้มาเรื่องการเมือง” “ชาวบ้านมาเรื่องปัญหาของเค้า” หญิงสาวที่กำลังแจกดอกไม้ทำหน้าที่เหมือนจะร้องให้ แล้ว

ชาวบ้านคนหนึ่งก็ยื่นมือออกไปรับกุหลาบจากเธอ ในที่สุดเธอเริ่มมีรอยยิ้มอีกครั้ง และแจกดอกไม้ที่หอบไว้จนหมดมือ

กว่าสิบนาที่ชาวบ้านเดินมาถึงหน้าประตูศาล ทีมทนายออกมาต้อนรับเอกสารคำฟ้องความหนาหลายร้อยหน้าที่เตรียมมาอย่างดี พ่อแม่นำทีมแกนนำพ่อบ้านเดินเข้าศาลไปพร้อมกับทนาย ขั้นตอนการยื่นเอกสารคำฟ้องในศาลไม่ยุ่งยากนัก ด้านนอก ฟลึค ดาวดิน ทำหน้าที่ถือโทรโข่งแทนไฟที่เผาไม่ได้ การขานรับขานสู้ร่วมกับกลุ่มชาวบ้านเพื่อแสดงออกถึงการคัดค้านเหมือนทองเต็มรูปแบบเริ่มเล่าเรื่องราวผ่านเสียงตะโกน ผ่านเสียงเพลง ผ่านน้ำตาที่อัดอั้นของชาวบ้านอีกครั้ง

เที่ยงกว่าๆ หลังเสร็จภารกิจที่ศาลแล้ว เหล่าผู้เฒ่ามีท่าทางอิดโรยอย่างเห็นได้ชัดเพราะนั่งรถอดหลับอดนอนกันมาทั้งคืน การชุมนุมของชาวบ้านที่เดินทางมาไกลๆ ก็มักจะต้องมาทนแดดทนร้อนยากลำบากอยู่บนถนนทั้งวันอีก

ตอนยกขบวนเดินกลับไปบริเวณลานจอดรถ ฉันอดไม่ได้จึงปรึกษากับน้องดาวดินให้หยุดสื่อสารกับกลุ่มมีอบนกหวีดไม่นานฟลึคปรึกษากับกลุ่มชาวบ้านแล้วจัดการแสดงเล็กๆ ให้ชาวเมืองอีกกลุ่มได้รู้ว่า ผลกระทบจากเหมืองทองทำให้ชาวบ้านต้องเดินทางมา ชาวบ้านแสดงออกอย่างมั่นใจ เต็มพลัง เสียงสะท้อน “เหมืองทอง ออกไป” ดังไกลได้ยินไปทั่วทั้งท้องถนน ระหว่างนั้นฉันเฝ้ามองสีหน้าและธงชาติในมือของพวกเขาอีกครั้ง มันหนึ่งไม่ไหวติงเหมือนกับสีหน้าวางเฉยคล้ายไม่เข้าใจเรื่องราวอันใด

การเดินทางเข้ากรุงเทพฯ ของชาวบ้านทั้ง 2 ครั้ง ทั้งที่ตลาดหลักทรัพย์และศาลปกครอง สร้างกระแสข่าวและการเป็นข่าวได้พอสมควร มีกลุ่มนักข่าวที่จะตามรายงานข่าวอย่างต่อเนื่อง ทีวีหลายช่องออกข่าวและยั่วว่า “มีอบชาวบ้าน ไม่ใช่มีอบการเมือง” ถึงฉันจะรู้สึกขี้ใจบ้าง แต่อย่างน้อยในช่วงเริ่มต้นนี้ ชาวชาวบ้านเดือดร้อนก็มีพื้นที่เบียดแทรกขึ้นมาในสื่อกระแสหลักที่ถูกยึดพื้นที่ด้วยข่าวการเมืองได้ และภาพของกลุ่มคนรักรักษ์บ้านเกิด ชาวบ้านคัดค้านเหมืองทอง และกลุ่มดาวดินก็เป็นที่รู้จักมากขึ้นในสังคม

หลังการเคลื่อนไหวในเมืองสองครั้ง ฉันเตือนน้องๆ กลุ่มดาวดินให้ระวังตัวมากขึ้น “ยืนอยู่บนพื้นที่สาธารณะจะถูกจับตามอง เราไม่รู้ว่าจะทำอะไรผิดพลาดบ้าง จะถูกโจมตีเมื่อไหร่ เราขึ้นอยู่กับชาวบ้านนะ” น้องๆ รับคำเสียบๆ และตัดสินใจบอกกับพีเล็ค “ดีจะหยุดงานที่สำนักพิมพ์ไปช่วยชาวบ้านในหมู่บ้านหนึ่งปีนะ”

พีเล็คดูไม่ได้แปลกใจอะไร “คุณก็รู้ ผมไม่มีเงินค่าตอบแทนให้นะ แต่ผมจะพยายามหาให้”

“อืม” ฉันพยักหน้าแบบไม่ยินดียินร้ายและนึกในใจ “ที่นั่นแหละ เอาตัวเองให้รอดก่อนเถอะ”

[ติดตามตามอ่านเรื่องเล่า นาทหนองบงในม่านหมอกตอนที่ 1 ได้ที่นี่](#)

หมายเหตุ: ความคิดเห็นหรือมุมมองต่างๆ ที่ปรากฏบนเว็บไซต์เดอะอีसानเรคคอร์ด เป็นข้อคิดเห็นของผู้เขียน ซึ่งไม่ได้เป็นมุมมองหรือความคิดเห็นของกองบรรณาธิการเดอะอีसानเรคคอร์ด

